

Panel 1. CONSOLIDAREA INSTITUȚIILOR STATULUI ȘI BUNA GUVERNARE

CZU 327(478):061.1EU

RELAȚIILE REPUBLICA MOLDOVA – UNIUNEA EUROPEANĂ ÎN CONTEXTUL RĂZBOIULUI DIN UCRAINA

Svetlana CEBOTARI*

Rezumat: Evenimentele din regiune, soldate cu agresiunea militară a Federației Ruse asupra Ucrainei la data de 24 februarie 2022 au accelerat dinamica relațiilor dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană. Actualmente, relațiile moldo-europene sunt condiționate de evenimentele din Ucraina, care au orientat vectorul politicii externe a Republicii Moldova versus UE. Înaintarea cererii de aderare la UE de către Republica Moldova și obținerea statutului de țară candidată la integrarea în UE și ne vorbește despre dorința statului de a se alinia proceselor din spațiul integraționist european.

Prezentul articol are drept obiectiv reliefa condițiilor în care Republica Moldova a obținut statutul de țară candidat la UE, cât și condițiile impuse de UE privind reziliența Republicii Moldova la standardele europene.

Cuvinte cheie: *Uniunea Europeană, Republica Moldova, statut, stat candidat, integrare europeană.*

RELATIONS OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA– THE EUROPEAN UNION IN THE CONTEXT OF THE WAR IN UKRAINE

Summary: The events in the region, resulting in the military aggression of the Russian Federation on Ukraine on February 24, 2022, accelerated the dynamics of relations between the Republic of Moldova and the European Union. Currently, Moldovan-European relations are conditioned by the events in Ukraine, which oriented the foreign policy vector of the Republic of Moldova towards the EU. The submission of the EU accession application by the Republic of Moldova and obtaining the status of a candidate country for

* **Svetlana CEBOTARI**, doctor habilitat în științe politice, profesor universitar, Universitatea de Stat din Moldova, svetlana.cebotari11@gmail.com

EU integration speaks to the state's desire to align itself with the processes of the European integration space.

The objective of this article is to highlight the conditions under which the Republic of Moldova obtained the status of a candidate country for the EU, as well as the conditions imposed by the EU regarding the resilience of the Republic of Moldova to European standards.

Keywords: European Union, Republic of Moldova, status, candidate state, European integration.

Introducere

Agresiunea militară a Federației Ruse asupra Ucrainei la data de 24 februarie 2022 are un impact direct asupra relațiilor dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană (UE). Deși Relațiile dintre Republica Moldova și UE au fost dinamice, „operațiunea specială” dusă de către Federația Rusă în Ucraina a condiționat accelerarea dialogului politic moldo-european. Astăzi, optica relațiilor moldo-europene este condiționată în special de evenimentele din Ucraina, care au orientat vectorul politicii externe a Republicii Moldova versus UE și denotă dorința statului de a se alinia proceselor integraționiste din spațiul european.

De asemenea, în ultimul timp asistăm la accelerarea viziunii politicii externe a statelor Trioului Asociat al Parteneriatului Estic versus UE, accelerare influențată, evident, de agresiunea militară a Federației Ruse în Ucraina. Orice război, în special de această intensitate, la care asistăm în Ucraina, este de regulă un element de schimbare politică, economică, care condiționează schimbări și pe dimensiunea securității. Prin urmare, războiul din Ucraina este un element de schimbare pentru întreaga relație a statelor Parteneriatului Estic cu Uniunea Europeană. În acest context, ar trebui să recunoaștem că strategia adoptată de țările Parteneriatului Estic precum și de către Uniunea Europeană în general, în contextul războiului, a schimbat abordarea politicii externe a Ucrainei, inclusiv cea a Republicii Moldova.

Relațiile moldo-europene în contextul războiului din Ucraina

Pentru o mai bună comprehensiune a relațiilor moldo-europene, influențate de războiul din Ucraina, apare necesitatea de a scoate în relief principalele evenimente prezente în dialogul Republica Moldova-UE. Desigur, ținând cont de magnitudinea subiectului, nu pretin-

dem să acoperim multitudinea aspectelor implicate, dar vom puncta cele mai importante momente.

Astfel, la data de 28 februarie, Ucraina a solicitat aderarea la UE, iar a doua zi, pe 1 martie 2022, europarlamentarii au aprobat cu o majoritate de 637 de voturi rezoluția care oferă Ucrainei o perspectivă europeană. Pentru Republica Moldova și Georgia, care împreună cu Ucraina fac parte din Trio –ul Asociat a grupului de țări din Parteneriatul Estic, această moment servește drept perspectiva europeană și obiectivul de a deveni membre cu drepturi depline ale UE. În circumstanțele războiului din Ucraina, la două zile distanță de Ucraina, Georgia și Republica Moldova, au depus cereri de aderare la Uniune. Pentru aceste țări, statutul de țară candidată servește drept scut politic de protecție față de Rusia, care nu a agreat niciodată apropierea statelor Trio-ului Asociat al Parteneriatului Estic de UE [1].

Pasul care a apropiat Republica Moldova de UE a fost semnarea la data de 3 martie de către Președinta Maia Sandu a cererii privind aderarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană. De asemenea, cererea a mai fost semnată de către președintele Parlamentului Igor Grosu și de către prim-ministra Natalia Gavrița, fiind transmisă președintelui francez Emmanuel Macron, lider al țării care deține președinția rotativă a Uniunii Europene [17].

În acest context, este de menționat discursul Șefei statului conform căruia „cetățenii Republicii Moldova demonstrează lumii că sunt un popor matur” și că nu permit „tiraniei să se instaleze în țară, că vom trăi după reguli atunci când am apărât democrația la alegeri”. În condițiile războiului din Ucraina, când tunurile sunt auzite a frontiera Republicii Moldova, cetățenii rămân maturi și oferă ajutor refugiaților din țara vecină. De asemenea, ne păstrăm neutralitatea, dar rămânem solidari, calmi, generoși și responsabili. Unele decizii au nevoie de timp de cumpănire. Maturizarea ne-a luat 30 de ani, răstimp în care au fost comise eșecuri și erorii. Actualmente, în condițiile războiului din Ucraina, conform declarației președintei Sandu, suntem pregătiți de a ne asuma responsabilitatea pentru viitorul țării. Vrem să trăim pașnic, în democrație ca parte a lumii libere”. Conform declarației președintei Sandu „, unele decizii au nevoie de timp, altele trebuie luate prompt și

hotărât, folosind oportunitățile oferite de peisajul schimbător al lumii. Trebuie să acționăm imediat atunci când ne-o cer circumstanțele și vedem clar oportunitatea de a putea asigura generațiilor viitoare un trai mai sigur, mai bun. Realizarea acestui obiectiv este datoria noastră față de cetățeni". „Republica Moldova trebuie să aibă un parcurs european clar. Suntem pregătiți să facem totul pentru realizarea acestui obiectiv național fundamental. Cetățenii au ales această opțiune. Știm care sunt pașii pe care trebuie să-i urmăm și suntem pregătiți de lucru. Pas cu pas, hotărât, vom parcurge toate etapele, pentru a construi viitorul prosper și pașnic al Republicii Moldova", a menționat Maia Sandu [8].

Conform declarațiilor făcute de ministrul de Externe, Nicu Popescu, „această procedură este una istorică și un pas de importanță majoră pentru țara și societatea noastră, este un pas în direcția păcii. Uniunea Europeană este o instituție, o familie de țări care au știut să asigure pacea pe continentul european. Pentru Republica Moldova aderarea la Uniunea Europeană este o manieră de a asigura pacea, stabilitatea și libertatea țării noastre" [17].

Astfel, data 3 martie 2022 pentru Republica Moldova este una istorică, este data când a fost depusă oficial cererea de aderare la Uniunea Europeană. Acest pas marchează o schimbare semnificativă în relațiile dintre Republica Moldova și UE, întrucât și Republica Moldova a demarat în mod oficial procesul de aderare la UE. Această evoluție a relațiilor va avea un efect semnificativ asupra cerințelor UE pentru Republica Moldova și asupra abordării Republicii Moldova față de Uniunea Europeană. Chiar dacă Acordul de Asociere existent între Republica Moldova și UE este foarte exigent, cererea de aderare a Republicii Moldova va ridica cerințele la un nivel superior. Cererea a fost depusă în temeiul articolului 49 din Tratatul privind Uniunea Europeană (TUE), care prevede că „*orice stat european care respectă valorile menționate la articolul 2 și care se angajează să le promoveze poate solicita să devină membru al Uniunii*". De asemenea, Acordul de Parteneriat și Cooperare între Comunitățile Europene și statele lor membre, pe de o parte, și Republica Moldova, pe de altă parte, și care recunosc aspirațiile europene și alegerea europeană a Republicii Moldova;

Având în vedere valorile comune și legăturile strânse dintre părți, stabilite în trecut prin Acordul de Parteneriat și Cooperare între Co-

munitățile Europene și statele lor membre, pe de o parte, și Republica Moldova, pe de altă parte, și care se dezvoltă în cadrul politicii europene de vecinătate și al Parteneriatului Estic, și recunoscând dorința comună a părților de a-și dezvolta, a-și consolida și a-și extinde în continuare relațiile. De asemenea, conform prevederelor Acordului, valorile comune pe care se întemeiază UE, și anume democrația, respectarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, precum și statul de drept, constituie, de asemenea, însăși esența asocierii politice și a integrării economice prevăzute în prezentul acord. Acordul va lăsa cale liberă viitoarelor evoluții progresive în relațiile UE-Republica Moldova. Recunoscând că Republica Moldova, ca o țară europeană, are o istorie comună și împărtășește valori comune cu statele membre și se angajează să pună în aplicare și să promoveze aceste valori, care reprezintă o sursă de inspirație pentru alegerea europeană a țării. De asemenea, recunoscând importanța Planului de Acțiuni pentru implementarea Acordului de Asociere UE – Moldova se contribuie la integrarea economică treptată și la aprofundarea asocierii politice. Angajându-se să consolideze respectarea libertăților fundamentale, a drepturilor omului, inclusiv a drepturilor persoanelor care aparțin minorităților, principiile democratice, statul de drept, precum și buna guvernare, în numele cetățenilor Republicii Moldova sunt depuse eforturi pentru dezvoltarea unei țări democratice și europene, integre și libere [ibidem].

Apelând la prevederile articolul 2 al Tratatului de Aderare la Uniunea Europeană (TUE), putem menționa că valorile pe care se axează UE sunt: *„respectarea demnității umane, a libertății, a democrației, a egalității, a statului de drept, precum și pe respectarea drepturilor omului, inclusiv a drepturilor persoanelor care aparțin minorităților. Aceste valori sunt comune statelor membre într-o societate în care prevalează pluralismul, nediscriminarea, toleranța, justiția, solidaritatea și egalitatea între femei și bărbați”*. Orice potențial viitor stat membru al UE va fi evaluat în funcție de aceste valori. Capacitatea țării de a-și demonstra disponibilitatea de a acționa în conformitate cu aceste valori va fi esențială pentru aderarea la UE. Întrucât, în esența sa, UE este cel mai mare proiect european de pace din toate timpurile, împărtășirea și promovarea acestor valori comune devine deosebit de importantă în lumina războiului din Ucraina și a altor amenințări la adresa păcii europene [4].

Un moment nu mai puțin important în fortificarea relațiilor moldo-europene în contextul războiului din Ucraina a fost înaintarea chestionarului Comisiei Europene cu privire la cererea de aderare la UE Republicii Moldova [15]. După primirea cererii Moldovei, Consiliul a invitat Comisia Europeană să prezinte avizul său privind cererea Moldovei, ca prim pas al UE în procesul de aderare. Pentru a putea redacta un astfel de Aviz, Comisia a prezentat un Chestionar detaliat Republicii Moldova. Pe baza răspunsurilor la Chestionar, care au fost elaborate și transmise de către Republica Moldova, Comisia a emis avizul său cu următoarele recomandări:

1. De a recomanda acordarea statutului de țară Candidată pentru Moldova și posibilitatea Moldovei de a începe negocierile de aderare sau –
2. De a recomanda acordarea statutului de Candidat, dar numai după îndeplinirea unor condiții specifice de către Moldova.

Statele Membre ale UE au luat decizia cu privire la cererea de aderare a Republicii Moldova la UE, hotărând în unanimitate, pe baza Avizului Comisiei. Odată ce Republica Moldova a primit statutul de țară Candidată, a fost stabilită data deschiderii negocierilor de aderare la UE (cel mai probabil după ce Republica Moldova va îndeplini condiții suplimentare). Negocierile de aderare vor fi purtate până când țara va îndeplini toate cerințele de aderare la UE, în special cerințele privind criteriile politice, deoarece valorile fundamentale ale UE, astfel cum sunt definite la articolul 2 din TUE, sunt evaluate în cadrul criteriilor politice. Odată ce se convine asupra condițiilor de aderare a Republicii Moldova, Tratatul de Aderare este negociat, aprobat și semnat de Moldova și de toate Statele Membre ale UE și este stabilită data aderării. De asemenea, în scopul legitimizării acestui pas, Republica Moldova va organiza un referendum în care cetățenii săi se vor pronunța în privința aderării Republicii Moldova la Uniunea Europeană. De asemenea, Tratatul de Aderare trebuie să fie aprobat de Parlamentul European și ratificat de Republica Moldova, precum și de parlamentul național al fiecărui Stat Membru al UE înainte de intrarea sa în vigoare.

Chestionarul Comisiei este primul pas crucial în procesul de aderare la UE, care va demonstra disponibilitatea Republicii Moldova de a reacționa prin răspunsuri prompte și precise. Chestionarul, conform

poziției oficialilor europeni, trebuie să fie perceput ca o imagine a Republicii Moldova la momentul specific al trimiterii răspunsului, nici mai mult, nici mai puțin. Ultimele Chestionare elaborate pentru țările din Balcanii de Vest conțineau 2500-3000 de întrebări fiecare. Acestea au reprezentat un instantaneu a modului în care funcționa fiecare țară și cât de aproape era fiecare țară de îndeplinirea cerințelor de aderare la UE în momentul în care au trimis răspunsurile la Chestionar. Pentru Republica Moldova, numărul de întrebări e mai mare, pentru a se potrivi circumstanțelor specifice țării. Întrebările sunt multistratificate și au necesitat implicarea întregii administrații de stat și numeroase consultări între diverse instituții de stat. Ulterior, vor fi trimise întrebări suplimentare de monitorizare pentru a clarifica răspunsurile Republicii Moldova. Răspunsurile au oferit Comisiei Europene o imagine clară a pregătirii Moldovei de a purta negocierile de aderare și a capacităților administrației Moldovei. Incapacitatea de a răspunde la o întrebare sau timpul prea îndelungat de transmitere a răspunsurilor la chestionar va fi, de asemenea, un indiciu al lipsei de capacități a Republicii Moldova. De asemenea, Chestionarul a fost structurat astfel încât să respecte formatul negocierilor de aderare, care sunt organizate astfel încât să includă criteriile de aderare de la Copenhaga din 1993:

1) criterii politice: stabilitatea instituțiilor care garantează democrația, statul de drept, drepturile omului și respectarea și protecția minorităților;

2) criterii economice: o economie de piață funcțională și capacitatea de a face față concurenței și forțelor pieței; și

3) capacitatea de a-și asuma obligațiile care rezultă din calitatea de membru al UE, inclusiv capacitatea administrativă și instituțională de a pune în aplicare în mod eficient întregul *acquis* al UE (organizat în peste 30 de capitole de negociere).

Astfel, la data de 11 aprilie, 2022, la Luxemburg, Comisarul pentru vecinătate și extindere Olivér Várhelyi i-a înmânat viceprim-ministrului, ministrului afacerilor externe și integrării europene Nicu Popescu chestionarul Comisiei Europene cu privire la cererea de aderare la UE a Republicii Moldova. Răspunsurile care vor fi oferite întrebărilor din acest chestionar vor reprezenta radiografia situației de moment din țara noastră, arătând nivelul de pregătire pentru aderarea la Uniunea

Europeană și, în același timp, vor evidenția domeniile unde sunt necesare eforturi suplimentare. „Țara noastră își accelerează parcursul european. Am reiterat că suntem parte a Europei nu doar geografic, dar și prin identitatea pe care o purtăm, valorile pe care le împărtășim, prin limba română, limba oficială a UE pe care o vorbim și prin istoria comună pe care o avem.” – a spus vicepremierul Nicu Popescu.

Conform poziției șefului diplomației Republicii Moldova, din momentul recepționării chestionarului urmează o perioadă de muncă intensă, menționând că instituțiile statului sunt pregătite pentru a furniza informațiile necesare în cel mai scurt timp. Totodată, oficialul moldovean a comunicat despre implicarea în procesul de completare a chestionarului nu doar a autorităților, ci și a societății civile având în vedere faptul că aderarea la Uniunea Europeană reprezintă un proiect de țară care vizează viitorul fiecărui cetățean. „Odată în plus dorim să demonstrăm că suntem o țară în care democrația funcționează, reformele sunt posibile, procesele de transformare dau rezultate iar viitorul nostru european este ireversibil.” – a adăugat ministrul Nicu Popescu [10].

Întrebările primite au fost împărțite între instituțiile din cadrul grupurilor de lucru nou-înființate (care vor fi transformate ulterior în grupuri de negociere), astfel încât toate organismele/actorii competenți să își poată aduce contribuția la fiecare întrebare în parte. Răspunsul la o singură întrebare a necesitat activitatea mai multor instituții care, de comun acord, au oferit un răspuns comun și unitar la întrebarea respectivă. Toate răspunsurile din cadrul unui capitol ar trebui să fie sincronizate și ar trebui definit un răspuns comun pentru întregul capitol. Toate capitolele ar trebui să fie sincronizate de către instituția care conduce întregul proces. Răspunsurile finale ar trebui să fie adoptate de către Guvern și apoi trimise Comisiei Europene de la Bruxelles. Răspunsurile la toate întrebările pot însuma aproximativ 8.000-10.000 de pagini.

De asemenea, toate răspunsurile (care vor fi pregătite mai întâi în limba română) trebuie să fie traduse apoi de către Republica Moldova în limba engleză de înaltă calitate. În cazul în care traducerea nu va fi făcută în mod corespunzător, calitatea răspunsurilor Republicii Moldova va avea de suferit și/sau va fi inexactă. În plus, toată legislația Republicii Moldova (în primul rând legile și unele regulamente)

care stau la baza răspunsurilor trebuie, de asemenea, să fie tradusă în limba engleză și atașată la răspunsuri. Prin urmare, Guvernul Republicii Moldova ar trebui să înființeze un serviciu/unitate de traducere care să coordoneze și să asigure traducerea de calitate a răspunsurilor la chestionar și a legislației relevante și, ulterior, pentru toate documentele legate de negocierile de aderare. Cererea de aderare la UE și Chestionarul care rezultă din aceasta nu reprezintă o provocare pentru Republica Moldova, deoarece aceasta a reprezentat începutul unui nivel complet diferit și mai larg de relații cu Uniunea Europeană. Acest pas este necunoscut și nou. Cu toate acestea, experiențele anterioare ale multor țări (inclusiv ale tuturor noilor state membre ale UE din Europa Centrală și de Est, precum și ale majorității țărilor din Balcanii de Vest) care au răspuns la chestionar reprezintă o sursă pentru multe lecții învățate.

Din 2014, Republica Moldova implementează Acordul de Asociere cu Uniunea Europeană. Dacă va exista sprijinul politic necesar (care să recunoască faptul că răspunsul la viitorul Chestionar este o prioritate strategică pentru Republica Moldova) și dacă toate pregătirile administrative necesare vor fi efectuate în lunile următoare (inclusiv înființarea grupurilor de lucru și organizarea procesului de traducere), atunci nu există motive să ne îndoim că Republica Moldova poate îndeplini această etapă cu la fel de mult succes ca multe dintre țările anterioare. Proiectul de asistență tehnică finanțat de UE „Sprijin pentru dialogul politic structurat, coordonarea implementării Acordului de asociere (AA) și îmbunătățirea procesului de aproximare legală în Republica Moldova” oferă sprijinul necesar, pe baza experienței acumulate în urma răspunsurilor la ultimul Chestionar, precum și pe baza reorganizării interne din diferite țări din Balcanii de Vest [4]. Un pas nu mai puțin important în relațiile moldo-europene a fost vizita de lucru din perioada 17-18 mai, a șefei statului la Bruxelles și Paris, în cadrul căreia Maia Sandu a avut întrevederi cu președintele Franței, prim-ministrul Regatului Belgiei și cu președinta Legislativului UE [2].

Discursul Maiei Sandu, președinta Republicii Moldova, ținut la data de 18 mai, în cadrul Parlamentului European de la Bruxelles, reprezintă dezideratul și aspirațiile europene a Republicii Moldova: „Am condamnat războiul Rusiei împotriva Ucrainei. Noi sprijinim suvera-

nitatea și integritatea teritorială a Ucrainei, așa cum am făcut-o întotdeauna. Crimeea e Ucraina, Donbas e Ucraina, Kievul e Ucraina". De asemenea, Maia Sandu nu a lăsat niciun dubiu asupra unei cereri esențiale de care depinde mișcarea țării sale spre lumea liberă: „Moldova este, conform Constituției, un stat neutru – prevedere ce este susținută de majoritatea cetățenilor. Cu toate acestea, pentru a fi cu adevărat neutri, solicităm retragerea trupelor ruse de pe teritoriul nostru, deoarece prezența lor în regiunea transnistreană încalcă fundamental neutralitatea și independența noastră.” Trupele ruse din enclava separatistă, existența acestui conflict „aprins” și „înghețat” tot de ruși, după principiul mafiot: eu îți creez problema, ca să vii la mine să ți-o aplanez și să-mi dai ceva în schimb, dacă nu vrei să ți-o amplific mai tare (vezi și simulacrele de acorduri „Minsk 1” și „Minsk 2”, în jurul Donbas-ului) – acest conflict a fost și a rămas piatra de moară care a scufundat până acum aspirațiile românești și proeuropene ale Basarabiei.

De asemenea, Maia Sandu a mai vorbit și despre criza economică, despre inflația care a atins o cifră-record 27% din cauza pandemiei și a războiului, a solicitat democrațiilor vestice să ajute Moldova să-și întoarcă banii furăți de oligarhii fugiți în Occident și, de asemenea, să-i dea pe răufăcători pe mâna procurorilor. Este unul din angajamentele electorale de bază ale actualei puteri: recuperarea miliardelor furate ar ușura povara scumpirilor pentru moldoveni. La Bruxelles, Maia Sandu a discutat cu președintele Consiliului European, Charles Michel, și despre agenda de integrare europeană a Moldovei. În discursul din Parlamentul European, președintele moldovean a insistat asupra oferirii statutului de țară candidat pentru Moldova - un semnal de încurajare și de sprijin pentru programul de reformare a țării după model european. Moldovenii au nevoie de această perspectivă clară de aderare, pentru a se coagula în jurul acestui scop. Fără o idee națională palpabilă care să-i unească, vor oscila la infinit, din punct de vedere electoral, între Vest și Est

Statutul de țară candidat ar mobiliza și autoritățile să identifice soluții reale la două probleme mari pe care le are Moldova în perspectiva aderării: problema transnistreană și curățenia în domeniul justiției. „Finalizarea integrării se va putea face doar în momentul în care problema transnistreană va fi soluționată, dar aceasta nu trebuie să ne împiedice

să lucrăm la celelalte dosare”, susține europarlamentarul Siegfried Mureșan. Iar Chișinăul își leagă speranțele în ceea ce privește soluționarea diferendului transnistrean de o eventuală victorie a Ucrainei în războiul declanșat de Rusia împotriva sa – o victorie ce ar schimba radical optica regimului separatist pro-rus din stânga Nistrului.

De asemenea, conform declarațiilor președintei Sandu în ajunul vizitei la Bruxelles, Chișinăul nu se așteaptă să fie menajat în procesul de eurointegrare și este gata să-și asume toată responsabilitatea acestui parcurs, Potrivit preșdintei Republicii Moldova, între Republica Moldova și Ucraina nu există o competiție în procesul de obținere a statutului de candidat la aderare, iar Kievul merită să fie privilegiat în acest sens. „Noi credem în meritocrație și fiecare țară va fi evaluată după merite. Și pentru Ucraina este mai bine ca Moldova să fie parte a UE, dar și pentru noi este mai bine ca Ucraina să adere”, a explicat președintele Maia Sandu [14].

În contextul obținerii de către Republica Moldova a statutului de candidat la aderarea la UE, premierul României, Nicolae Ciucă a avut la data de 31 mai o discuție cu președinta Comisiei Europene, Ursula von der Leyen și cu președinta Parlamentului European, Roberta Metsola. În cadrul acestei discuții s-a subliniat importanța emiterii de către Comisia Europeană a unei opinii pozitive la cererea de aderare la UE a Republicii Moldova. Oficialul român a cerut executivului de la Bruxelles să recunoască perspectiva de integrare europeană a Chișinăului și să recomande statutul de candidat la aderare la Uniunea Europeană. Un alt subiect de discuție a vizat importanța susținerii active, de către Uniunea Europeană, a parcursului european al Republicii Moldova, precum și a reformelor inițiate de președinta Republicii Moldova, Maia Sandu” [3].

Pe fundalul războiului din Ucraina, Chișinăul a fost vizitat de mai mulți oficiali europeni, inclusiv înaltul reprezentant al UE pentru afaceri externe Josep Borrell și comisarul european pentru extindere Oliver Varhelyi. Vizita este importantă în contextul în care președintele Ucrainei, Volodimir Zelenski, a cerut ca țara sa să fie primită în Uniunea Europeană printr-o procedură de urgență, semnând o cerere oficială privind aderarea Ucrainei la UE.

Data de 19 mai, 2022 pentru Republica Moldova este una impor-

tantă. Este data când Parlamentul European a adoptat raportul anual privind implementarea Acordului de Asociere UE-Republica Moldova, cu 512 voturi „pentru”, 43 de voturi „împotrivă” și 39 de abțineri. Raportul include un apel la Uniunea Europeană să furnizeze mai mult sprijin strategic Moldovei după depunerea cererii de aderare la blocul comunitar. În contextul unui mediu de securitate care se înrăutățește, textul recunoaște că războiul din Ucraina a afectat în mod disproporționat Republica Moldova. Economia acesteia a fost afectată de pierderea unor oportunități de import și de export și de creșterea rapidă a prețurilor energiei, iar Republica Moldova a primit și cel mai mare număr de refugiați ucraineni raportat la populație decât orice altă țară, punând presiune pe serviciile publice.

Motivată de invazia Rusiei în Ucraina, cererea oficială a Republicii Moldova de aderare la UE de pe 3 martie a fost salută de eurodeputați, întrucât confirmă drumul european al țării. Ei fac apel la instituțiile UE să-i acorde Republicii Moldova statutul de țară candidată, împreună cu Ucraina și Georgia, în conformitate cu articolul 49 din TEU și „pe baza meritelor”. Între timp, consideră eurodeputații, Uniunea Europeană și Republica Moldova ar trebui să continue să lucreze la integrarea țării în piața unică a UE.

Rezoluția face apel la Comisia Europeană să ajute Republica Moldova în pregătirea unei strategii credibile pentru perioada de preaderare la UE. De asemenea, eurodeputații atrag atenția asupra necesității pentru mai mult ajutor strategic pentru Republica Moldova, în special prin înființarea unui grup de sprijin al Comisiei pentru această țară, similar cu cel existent pentru Ucraina. Raportul subliniază, de asemenea, că cererile de aderare ale Ucrainei, Republicii Moldova și Georgiei deschid un nou capitol în integrarea lor europeană, care ar trebui să fie caracterizat de eforturile întărite de implementare ale acordurilor de asociere și ale componentelor de liberalizare a schimburilor. Nu în ultimul rând, eurodeputații își exprimă îngrijorarea în legătură cu o serie de recente incidente de securitate în regiunea separatistă Transnistria și le condamnă ca pe niște acte periculoase de provocare comise într-o situație de securitate foarte volatilă. Ei își reiterează sprijinul pentru o soluționare pașnică a conflictului din Transnistria, bazat pe suveranitatea și integritatea teritorială ale Republicii Moldova. "UE trebu-

ie să le acorde urgent Republicii Moldova și Ucrainei statutul de țări candidate”, a declarat raportorul român Dragoș Tudorache, din grupul Renew Europe. ”Acesta este un mesaj către lumea pe care UE o sprijină și cu care împărtășim aceleași valori într-un mod concret, tangibil și angajat. Este un mesaj către Putin și către toți dictatorii din lume, că vom rămâne uniți în fața oricărei agresiuni și astfel de acțiuni nu vor face decât să ne întărească [5].

Textul Rezoluției afirmă că Republica Moldova a fost afectată în mod disproporționat de războiul rusesc din Ucraina. Acest lucru se datorează în principal sosirii a peste 450.000 de refugiați ucraineni de la începutul invaziei – dintre care aproape 800.000 au rămas în Republica Moldova – dar și din cauza diminuării schimburilor comerciale și a creșterii prețurilor la energie și transport. În acest scop, eurodeputații solicită UE să ofere mai mult sprijin țării, și anume prin intermediul unei noi asistențe macrofinanciare, al unor măsuri suplimentare de liberalizare a transporturilor și a comerțului și al unui sprijin continuu pentru gestionarea refugiaților și în scopuri umanitare.

În contextul războiului Rusiei împotriva Ucrainei, Parlamentul sa-lută cererea oficială a Republicii Moldova de aderare la UE depusă pe 3 martie 2022 și afirmă că UE ar trebui să îi acorde statutul de țară candidată, în conformitate cu articolul 49 din TUE și „pe baza meritelor”. Între timp, Uniunea Europeană și Republica Moldova ar trebui să își continue eforturile de integrare a țării pe piața unică a UE și de consolidare a cooperării sectoriale. De asemenea, eurodeputații solicită Comisiei Europene să finalizeze rapid evaluarea cererii și să ofere Republicii Moldova asistență deplină pe durata acestui proces. Aceștia afirmă că, fără a anticipa conținutul avizului Comisiei, autoritățile moldovene se află, fără îndoială, pe calea cea bună prin adoptarea unor reforme-cheie, în special în ceea ce privește democrația, statul de drept și drepturile omului.

Rezoluția își exprimă, de asemenea, profunda îngrijorare cu privire la evoluțiile de pe teritoriul regiunii Transnistria, care a înregistrat o serie de „incidente de securitate” în luna aprilie, 2022 considerate de eurodeputați drept acte provocatoare periculoase într-o situație de securitate extrem de volatilă. Aceștia reiterează, de asemenea, sprijinul Parlamentului pentru o „soluționare politică cuprinzătoare, pașnică și durabilă a conflictului transnistrean”, și anume bazată pe suveranita-

tea și integritatea teritorială a Republicii Moldova în cadrul frontierelor sale recunoscute la nivel internațional, precum și pe retragerea forțelor rusești staționate acolo.

Parlamentul subliniază că este inacceptabil ca Rusia să folosească aprovizionarea cu gaze ca armă pentru a exercita presiuni politice asupra Republicii Moldova, pentru a influența traiectoria politică și orientarea geopolitică a țării, în special după recenta instalare a guvernului pro-vest al țării. Deputații solicită Comisiei și țărilor UE să sprijine Moldova în asigurarea independenței sale energetice, a conectivității, a diversificării și a eficienței sale energetice, precum și în accelerarea dezvoltării surselor regenerabile de energie [12].

Prin decizia „istorică” luată în unanimitate de către liderii UE, Ucraina și Republica Moldova au primit statutul de țări candidate la aderarea la UE. Prin acordarea statutului de candidat pentru Ucraina și Republica Moldova s-a schimbat paradigma lărgirii UE, iar politica de extindere a primit un nou impuls, calificând decizia liderilor UE drept „un mare pas” și un demers istoric.

În cadrul unei conferințe de presă, susținută în urma deciziei Comisiei Europene, președinta Republicii Moldova, Maia Sandu, a venit cu un mesaj către cetățeni. *„Prin decizia de ieri, statele membre ale UE și-au confirmat dorința de a sprijini R. Moldova în procesul de pregătire pentru a ne alătura familiei UE. Suntem recunoscători pentru această deschidere. (...) Acest eveniment nu schimbă peste noapte lucrurile în țara noastră, dar acesta ne oferă un sprijin mai mare pe calea UE. (...) Statutul de țară candidată ne oferă o direcție clară de dezvoltare, sprijin pe această cale și, mai important, speranță”,* declară Maia Sandu.

De asemenea, conform declarațiilor președintelui României Iohannis, Ucraina, Moldova și Georgia au primit un nou impuls pentru a pune în practică reformele și proiectele care sunt încă necesare pentru a face următorul pas în realizarea istorică. Acordarea perspectivei europene Republicii Moldova, Ucrainei și Georgiei reprezintă pași importanți înainte. Această decizie aduce speranță și încredere în viitorul european pentru oamenii din aceste țări și reprezintă o mare responsabilitate pentru liderii lor. România este gata să continue să susțină Ucraina, Moldova și Georgia pe drumul lor european”. În acest context, merită atenție și declarațiile premierului **Nicolae Ciucă care**

a salutat „decizia istorică” și a promis că România va rămâne fermă în sprijinul acordat cetățenilor Republicii Moldova, Ucrainei și Georgiei pe calea lor europeană. Liderii UE au subliniat că aceste țări vor avea multe „teme de făcut” și că, după ce au dat startul celei mai ambițioase extinderi de când statele est-europene au aderat după Războiul Rece, este posibil ca blocul comunitar să fie nevoit să își schimbe modul de funcționare pentru a face față. Conform declarațiilor ambasadorului Ucrainei la UE, Cențov Vsevolod „Unda verde primită de aceste două state este un semn pentru Rusia că Ucraina, dar și alte țări din fosta Uniune Sovietică că nu sunt obligate să rămână în sfera de influență rusă” [11].

Deși Republica Moldova a primit la data de 23 iunie 2022, statutul de țară candidată pentru aderarea la Uniunea Europeană (UE), acest statut nu oferă calitatea de stat membru al UE, întrucât e nevoie ca Moldova să îndeplinească o serie de condiții de aderare, precum și să aplice legislația europeană în toate domeniile. Experții în domeniul relațiilor internaționale și integrării europene menționează că parcursul european al Republicii Moldova este anevoios și că, în contextul provocărilor cu care se confruntă UE, dar și țările cu statut de candidat la aderare, poate dura o perioadă nedefinită. Ursula von der Leyen, președinta Comisiei Europene, numește evenimentul din 23 iunie drept „un moment definitiv și o zi foarte bună pentru Europa”. Președinta Comisiei Europene reiterează că „nu poate exista un semn mai bun de speranță pentru cetățenii Ucrainei, Moldovei și Georgiei în aceste vremuri tulburi”. În ceea ce privește reformele care urmează a fi întreprinse în procesul de aderare, președinta von der Leyen menționează că acestea sunt benefice pentru noile țări candidate și pentru democrația lor, deoarece întăresc competitivitatea și, în cele din urmă, reprezintă un avantaj pentru cetățenii lor. Totodată, Ursula von der Leyen a menționat că această decizie va „întări” și mai mult UE, în contextul amenințărilor din partea Federației Ruse. „Decizia luată ... întărește Ucraina, Moldova și Georgia, în fața agresiunii ruse. Și întărește Uniunea Europeană, pentru că arată încă o dată lumii că Uniunea Europeană este unită și puternică în fața amenințărilor externe”. În contextul declarațiilor făcute de către liderii europeni cu referire la obținerea Moldovei a statutului de țară candidată la aderarea la UE, merită atenție și decla-

rațiile ambasadorul României în Republica Moldova. Astfel, conform declarațiilor lui Sorin Ioniță, în procesul de aderare la UE, Moldova trebuie să rezolve două probleme majore pentru a nu stagna în acest proces: „*Prima problemă de bază este păstrarea consensului popular pentru direcția Vest/UE, deoarece opinia publică este importantă și poate deraia procesul, cum ar fi dubiile (neexprimate oficial), pe care le are toată lumea din Europa cu privire la susținerea populară a agendei UE în Serbia, ceea ce a creat blocaje politice. Cea de-a doua fiind, evident, Transnistria*”. Odată cu obținerea statutului de țară candidat la aderarea la UE, sarcinile guvernanților sunt multiple, însă în mod inevitabil sau din neștiință, unele responsabilități majore pot fi omise, ori, pur și simplu, să fie considerate neesențiale, ceea ce ar fi o eroare majoră. Aici nu ne vom referi la ale scăpări care par, în aparență, neînsemnate întrucât nu sunt expuse, în mod expres, în angajamentele ferme pe care Republica Moldova și le asumă în acest context. Astfel, țara riscă să rămână captiva statutului de candidată la integrare și peste 30-50 de ani. UE a acordat acest statut din 2 considerente: existența unei guvernări proeuropene- PAS și prezența în regiune a războiului din Ucraina ca antidot politic împotriva agresiunii ruse în statul vecin [6]. De asemenea, Sorin Ioniță susține că parcursul de aderare a României și a Republicii Moldova sunt diferite [9]. Relația Republicii Moldova cu Uniunea Europeană aduce un suport de securitate României chiar în contextul războiului din Ucraina [7] de 150 de milioane de euro pentru sprijinul Moldovei. Asistența este formată din fonduri nerambursabile de 30 de milioane de euro și credite în condiții avantajoase de 120 de milioane euro. Republica Moldova este țară europeană, care a primit cel mai mare număr de refugiați din Ucraina în comparație cu populația sa. Peste 370000 de refugiați au traversat frontiera Republicii Moldova [13]. Astfel, Plenul Parlamentului European cu larga majoritate, 558 de voturi „pentru” și 10 abțineri și 20 „împotrivă” a decis acordarea unei asistențe macroeconomice [ibidem] Republicii Moldova.

În contextul războiului din Ucraina, Oliver Varhelej, comisarul european pentru vecinătate și extindere a menționat că UE a majorat suportul bugetar oferit Republicii Moldova. Sprijinul de 6 de milioane de euro oferit în decembrie 2021 pentru gestionarea crizei energetice este sprijinit cu alte 75 de milioane de euro. Bani au fost oferți pen-

tru depășirea provocărilor generate de agresiunea militară a Rusiei în Ucraina. Pe lângă gestionarea crizei, UE continuă să sprijine reziliența pe termen lung Republicii Moldova, în special prin Planul de investiții în Parteneriatul Estic, care presupune oferirea a 34 miliarde euro pentru investiții publice și private în mai multe domenii-chee: sprijin pentru IMM-uri, facilitarea comerțului, eficiența energetică [16].

Concluzii. Războiul din Ucraina și atenția sporită acordată acestei regiuni au deschis o oportunitate pentru statele asociate din vecinătatea estică, inclusiv pentru Republica Moldova, prin decizia unanimă din partea țărilor membre UE să obțină statutul de țară candidată la integrarea în UE. Deși acest statut nu presupune calitatea de membru a UE, totuși este o posibilitate, dar și o speranță de aderare a Republicii Moldova la UE.

După obținerea statutului de țară candidat pentru aderarea la UE, R. Moldova va beneficia de o serie de avantaje, precum: o perspectivă concretă de aderare la Uniunea Europeană, justiție echitabilă, instituții publice reziliente, acces la o piață internațională extinsă pentru producătorii moldoveni, dezvoltare durabilă, independență economică și energetică etc. Obținerea de către Republica Moldova a statutului de țară candidat la aderarea la UE este un rezultat remarcabil al eforturilor de puse de către țară și guvern, iar UE vor susține în continuare reformele necesare apropierii Republicii Moldova de comunitatea europeană.

Referințe bibliografice:

1. Analiză. Integrarea Ucrainei, Georgiei și a Republicii Moldova în UE în timp de război: quo vadis? <https://agora.md/stiri/99539/analiza-integrarea-ucrainei-georgiei-si-a-republicii-moldova-in-ue-in-timp-de-razboi-quo-vadis>
2. Baciú A. Maia Sandu a ținut un discurs în Parlamentul European: Acordarea statutului de țară candidat este decizia cea bună (LIVE). <https://agora.md/stiri/102605/maia-sandu-a-ținut-un-discurs-in-parlamentul-european-acordarea-statutului-de-tara-candidat-este-decizia-cea-buna-live>
3. Bolotnicov C. Prim-ministrul României solicită Comisiei Europene să recomande acordarea statutului de țară candidată la aderarea la UE pentru R. Moldova. <https://agora.md/stiri/103127/prim-ministrul-romaniei-solicita-comisiei-europene-sa-recomande-acordarea-statutului-de-tara-candidata-la-aderarea-la-ue-pentru-r-moldova>
4. Cererea de aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană – pași următori și provocări. <https://eu4moldova.eu/ro/cererea-de-aderare-a-republicii-moldova-la-uniunea-europeana-pasi-urmatorii-si-provocari/>

5. Chirtoc I. Sprijin masiv din partea Parlamentului European pentru aderarea Republicii Moldova la UE. Rezoluția privind statutul de țară candidată. <https://ziare.com/razboi-ucraina-rusia/aderare-ue-republica-moldova-parlamentul-european-1741909>
6. Coțu M. Una-i să obții statutul de candidat la aderare în UE, alta-i să-l și păstrezi. Moldova Suverană, 19 iulie, 2022, p.1,3.
7. Expert: Chestionarul e o treaptă, reformele sunt scara spre Uniunea Europeană. <https://stiri.md/article/social/expert-chestionarul-e-o-treapta-reformele-sunt-scara-spre-uniunea-europeana>
8. Maia Sandu a semnat cererea de aderare a Republicii Moldova la UE. <https://www.dw.com/ro/maia-sandu-a-semnat-cererea-de-aderare-a-republicii-moldova-la-ue/a-61005520>
9. Meica O. R. Moldova – țară candidată pentru aderarea la Uniunea Europeană. Care sunt pașii următori și cât poate dura perioada de aderare. <https://www.zdg.md/stiri/stiri-sociale/r-moldova-tara-candidata-pentru-aderarea-la-uniunea-europeana-care-sunt-pasii-urmatori-si-cat-poate-dura-perioada-de-aderare/>
10. Ministrul Nicu Popescu a recepționat chestionarul Comisiei Europene cu privire la cererea de aderare la UE a Republicii Moldova: „Țara noastră își accelerează parcursul european”. <https://mfa.gov.md/ro/content/ministrul-nicu-popescu-receptionat-chestionarul-comisiei-europene-cu-privire-la-cererea-de>
11. Moment istoric: Moldova și Ucraina au primit statutul de țări candidate la aderarea la UE. Ce urmări ar putea avea această decizie. <https://www.digi24.ro/stiri/externe/ue/klaus-iohannis-participa-la-consiliul-european-liderii-ue-discuta-cererile-de-aderare-ale-ucrainei-republicii-moldova-si-georgiei-1985665>
12. PE: UE trebuie să acorde Republicii Moldova statutul de țară candidată la aderare. <https://www.europarl.europa.eu/news/ro/press-room/20220429I-PR28232/pe-ue-trebuie-sa-acorde-republicii-moldova-statutul-de-tara-candidata>
13. Republica Moldova va primi 150 de milioane de euro din partea UE. Moldova Suverană, 25 martie, 2022, p.2.
14. Statutul de candidat la aderare ar fi ideea națională care ar coagula moldovenii. <https://www.dw.com/ro/statutul-de-candidat-la-aderare-ar-fi-ideea-na%C8%9Bional%C4%83-care-ar-coagula-moldovenii/a-61837566>
15. Șanse semnificative ca R. Moldova și Ucraina să primească statutul de țări candidate la UE. Opinia unui jurnalist, după dezbaterea de luni ale Comisiei Europene. <https://agora.md/stiri/103610/sanse-semnificative-ca-r-moldova-si-ucraina-sa-primeasca-statutul-de-tari-candidate-la-ue-opinia-unui-jurnalist-dupa-dezbaterea-de-luni-ale-comisiei-europene>
16. UE își extinde sprijinul bugetar pentru Moldova. Moldova Suverană, 22 iulie, p. 1.
17. Ursu V, Popescu N: Moldova a depus cererea de aderare la UE. Ce urmează? <https://moldova.europalibera.org/a/nicu-popescu-moldova-a-depus-cererea-de-aderare-la-ue-ce-urmeaz%C4%83-/31734555.html>